2005. 2005. július 23. Nagy Feró a politika és a rockzene viszonyáról, a „magyarkodásról” és arról, hogy miért nincsenek ma forradalmárok Néhány napja a Live Aiden ugyanabban a forradalmi, társadalomformáló szerepkörben láthattuk az angolszász világ pop- és rockzenészeit, amelyet még az elõzõ század hagyott a mûfaj képviselõire. Részben jól is állt a mûvészeken a leporolt forradalmárgúnya, részben meg itt lötyögött, ott szorított. Hány dal született korábban Magyarországon is – az Illéstõl a Beatricéig –, amely ma is aktuális „húrokat penget"! De mintha ma már nem lenne miért szót emelni, vagy nincs, aki megtegye. Pedig az akkori „lázadók” ma is élnek, dolgoznak. Nagy Feró például hétvégenként többezres közönség elõtt lép fel Tõle kérdeztük, mi változott. – Azt hittem, hogy ma már csak arra az idõre jössz el a kecskéid mellõl, amíg beugrasz egy jó kis haknira az RTL Klubba, a TV2-be, a Névshowrba vagy az emlékkoncertetekre. - Nem. Például vidéki diszkókban is fellépek. Szerintem ott is játszani kell, és én ebben a közegben is feltalálom magam. Nekem fontos az a húsz perc, amíg nem a tucc-tuccra ugrálnak, akik odajönnek szórakozni. Amikor eléneklem, hogy Piros-fehér-zöld, mindenütt fent vannak a kezek a magasban. Mindenkiben megmozdul valami. Egyébként nem értem a jobboldaliakat, akik azzal jönnek, ha meglátnak egy kereskedelmi csatornán, hogy nahát, a Feró eladta magát a liberálisoknak. Miért ne mennék el, ha hívnak? – Mert általában bohócnak hívnak oda. Lám, egy „szélsõjobbos" zenészt is meghívtak. - Ez igaz lehet. Többnyire furcsán is érzem magam az ilyen közegben, de ha magamat képviselem, azt mondom, amit gondolok, miért ne mehetnék. A saját zenémet is eljátszom én bárkinek. Ha MSZP-s rendezvényre hívnának, oda is elmennék. Eléneklem én nekik, ha akarják, hogy „Aki hazudik, az csal, / aki hazudik, az lop, / hazudni, csalni csúnya dolog". Hátha rájönnek, hogy jó, amit csinálok. Az sem baj, ha egy kicsit tájékozódnak. - Akár a médiaszereplést nézzük, akár a lemezkiadást, nincs túl jó helyzetben a magyar rockzene. - Tényleg nem jelenik meg szinte sehol, és nincs olyan támogatottsága, amilyet megérdemelne. Még mindig az él a köztudatban, hogy a rock and roll borzasztó dolog. A szexszel és a drogokkal függ össze. Vagy hogy szükségtelen, amúgy is halott mûfaj. Pedig a társadalom nagy része jár rockkoncertekre. - Nekem a-rock and raliról még mindig valamiféle forradalmárattitûd jut eszembe. - Arról kellene hogy szóljon a mûfaj. De nagyon nehéz ma errõl beszélgetni egy olyan országban, ahol a legforradalmibb zenekarok kormánypártiak. Nem akarom õket megsérteni, mert az égy borzasztó helyzet, hogy ma nem tud létezni úgy egy zenekar, hogy ne dörgölõzzön a politikához. Odadörgölõzik, és közben próbálja azért magát is megõrizni. Mondjuk egy ateista zenekarnak sikerül egy keresztény pártot megfûznie, és akkor elkezdi hányni a kereszteket, és Jézus nevében viccelõdik azon, amin szíve szerint viccelõdne. Ebbõl a „hozott anyagból" kell kihoznia, hogy valamennyire azért rock and roll legyen, amit csinál. - Elég rosszul hangzik, akkor is, ha inkább a politikai térfél jobb oldalán jellemzõ, hogy a mûvészek itt nem vállalják föl nyíltan az értékrendszerüket. - Szerintem azért van négy-öt független zenekar is. Érdekes módon ezek mind jobbos gondolkodásúak. Ezek nem kellenek senkinek. Se jobbnak, se balnak. - A Beatricét hová sorolod? - A gondolkodásom szerintem közismert, de mi sem tartozunk sehová. Jobb is így. - Voltak idõk, amikor vártál valami jót a politikától? - Mint sok más húgyagyú értelmiségi, elõször én is az SZDSZ-re szavaztam, mert azt hittem, hogy radikális párt: azonnali elszámoltatást követelt, és uniót akart Erdéllyel. Mellette az MDF langyos víznek látszott. A rendszerváltás táján még Demszkyék is ott csapoltak a koncertjeinken. Aztán nagyot csalódtam bennük. A választások után három hónappal már a tájékukon sem voltam. Akkor jöttek a szalagcímek a bulvárlapokban, hogy Feró kormánypárti lett. Tényleg azt gondoltam, hogy adjunk már idõt, lehetõséget Antalléknak, hátha csinálnak valamit. Aztán kötöttem ki a MIÉP-nél. De elõbb még a liberális sajtó szitává lõtt. Akkor

beszéltem Kónyával, azt reméltem, hogy sirámaimat megértve valami munkát ajánl, hogy el tudjam tartani a családomat, mert kormánypártiként nem hívnak sehova, és nem tudok enni adni a gyerekeimnek. De úgy éreztem magam, mintha Illetékes Elvtársnál ülnék. Kónya azt mondogatta, hogy megnyerik a választásokat, meg hogy most majd jön a tévében a Frici, a vállalkozó, és majd aztán... És akkor még mindig azt gondoltam, nem baj, ha nem véd meg minket a kormány, azért nekünk meg kell védenünk azt. - Gondolom, a lemezgyáraktól, a berezelt producerektõl függeni sem vidám dolog. - Az õ jóindulatuk addig terjed, hogy na jó, belõletek el lehet adni háromezer példányt, és akkor úgy kiadják. Lassan oda lyukadunk ki, hogy a Kádár-rendszer három T-je mégiscsak jobb volt. Majd mindenki megkötötte a maga kompromisszumát a politikával, nem halt éhen, és még lemeze is lehetett. Ám mi akkor sem tartoztunk a lieblingek közé. Erdõs Péter kötött velünk egy szerzõdést, hogy betömje a szánkat, de lemez ebbõl csak Erdõs tündöklése után lett. Az Omegával és az LGT-vel közös koncertlemezen 'is nagyon vigyázott, hogy ne legyen egy egész oldal a miénk. Egyébként ma a rockzenészeknek nagyon nagy szükségük lenne egy szervezetre, amely klubok létrehozásával, üzemeltetésével, pályázatokkal, lemezkiadási lehetõséggel támogatja a zenét. Most az a helyzet, hogy akik a rendszerváltás elõtt a tûz körül melegedtek, azok ugyanott vannak. Nekünk meg néha odadobtak némi parazsat. Mert hihetetlenül manipulált volt a mûfaj. Központilag le voltak osztva a szerepek. Cserháti Zsuzsa is abba ment tönkre, hogy Csepregi Éva mellett, akinél 1978 után nem lehetett nagyobb sztár, többek közt õ sem rúghatott labdába. Ellenünk meg kijátszottak az Eddát, amely eleinte kis vidéki zenekar volt, Pataky Attila ügyességén és tehetségén múlt, hogy késõbb kinõtte magát. - Visszatérve a támogatás kérdésére: a Gyurcsány-kormány a nagyon tetszetõs PANKKK programmal épp most akarja orvosolni a rockproblémákat. - Jó lenne, ha megvalósulna, amit ígérnek. Nem akarok senkit megbántani, de nemigen bízom a politikusok önzetlenségében. - Úgy tudom, könyvet írsz. Magadról? - Nem kifejezetten önéletrajz, de az emlékeimet, gondolataimat jegyzem le. Át is kell fésülnöm, mert szerintem a jobbos olvasóközönség nagy része elég prûd. - Azért annak se sokan örülnének, ha Feró kivetkõzne magából és szalonértelmiségiként a tea-keksz mellõl intézne szózatot olvasóihoz. Nem ehhez szoktak, írsz-e például az ügynökügyekrõl? Hallom, bíróságra is jársz a régi dolgok miatt... - Írok, igen. Az történt egyébként, hogy az egyik besúgóm beperelt, mert azt mondtam, hogy besúgó volt. Nem tudom, miért kellene bocsánatot kérnem azért, hogy jelentett rólam. Ez az egész ügynökkérdés nagyon szerencsétlenül alakult Magyarországon. Itt is a baloldal keveri a kártyát. Õk hozzák föl, õk tudnak vele revolverezni. Azzal se értek egyet, hogy az egyházak nem hozták nyilvánosságra, kik jelentettek a papok közül. Honnan tudjam így, hogy kinek a kezébõl kapom az úrvacsorát? - Koncertjeiden gyakori vendég volt a rendõrség. Idõnként be is vittek, megvertek, enyhébb esetekben berendeltek raportra. Szerinted minta-e a mai fiatalok számára, amit végigcsináltál? - Egyszer így kezdtem a koncertet: Támadás, egy, kettõ, három! Erre berohant a rendõrség, néhány gyereket gumibottal fejbe vertek a nézõtéren, a koncertet pedig leállították. Máskor azt mondtam a színpadon: Ideiglenesen ihaj-csuhaj! Másnap be kellett mennem az õrsre magyarázkodni, hogy én csak egy rockzenész vagyok, és nem tudtam, hogy az ideiglenes szó már le van foglalva a szovjet hadsereg számára. Ezek akkor nem voltak túl vicces helyzetek. Ha idõnként bemegyek este a kocsmába, mindig megdöbbenek azon, hogy a magyarok nagy része mennyire nincs képben se azzal kapcsolatban, hogy mi volt akkor, se azzal, hogy mi van ma. Azt kérdezik: miért, mit ártottak azok neked? Nincs kedvem magyarázkodni. Inkább rájuk hagyom, hogy semmit. A fiatalok egy része úgy néz rám, mint valami hõs partizánra, mások kérdezgetik, milyen balhéim voltak. - Tényleg daráltatok csirkét? - Azt Erdõs Péter találta ki rólunk. De a

rendõrt sem vizeltem le. Különben olyan is volt, méghozzá jobbos tévémûsorban, hogy a mûsorvezetõ nekünk tulajdonította azt az Erdõs Pétert gyalázó számot, amit nem is mi játszottunk. A mûsorvezetõ tévedésétõl Csepregi Éva védett meg, már az is furcsa, hogy egy jobbos tévében közös interjú készült velünk. Szerintem ma senki nem akar forradalmár lenni, és talán nem is volt érdemes annak lenni, ha visszagondolok. Ma már azt sem lehet tudni, hogy amit teszek, azt én akarom, vagy a társadalmakat irányító külsõ erõk manipulálják. Idõnként rettenetesen megaláztak. - Akkor nincs is szükség manapság forradalmárokra? - Csak azokra volna szükség. De ma ez szinte lehetetlen. Semmirõl nem lehet beszélni. Nem lehet õszinte kérdéseket feltenni. Ugyanolyan rossz érzéseim vannak, mint az elõzõ rendszerben. Ugyanúgy fojtogatják, összetörik az emberi lelkeket. - Épp most nyilatkozta az új Karinthy-gyûrûs humorista, hogy ma nincsenek tabuk. - Hogyne lennének. Például ha azt mondom valakinek, te tehetségtelen vagy. Ezt õ atrocitásként éli át, és máris kiderül, hogy antiszemita vagyok. Pedig én csak mûvészeti kérdésekrõl beszéltem. Erre mondja aztán az ember: ja, bocs, akkor nagyon tehetséges vágy. És vihetem el egyedül a balhét. A szolidaritás legkisebb jele nélkül. Hát így nem lehet. Nem tudjuk megbeszélni a közös problémáinkat. Ezért lett örömünnep abból a jobboldalon, amikor kiderült, hogy a fiú a karddal a Moszkva téren szintén roma volt, tehát nem rasszista támadás történt. Azok meg, akik utána a Moszkva téren tüntettek, hülyeségeket nyilatkozgattak, nagyon sokat ártottak a romáknak és mindnyájunknak. De ezt legalább most már mindig oda lehet dörgölni TGM orra alá. Még a szûkebb körû beszélgetéseinken is azt érzem, hogy nem vagyunk egymással, magunkkal õszinték. Felszínesen beszélünk mindenrõl, a lényegrõl meg semmi nem hangzik el. Vagy ott van Amerika. Azelõtt nem volt szabad azt mondani, hogy nem szeretem a Szovjetuniót, mert akkor reakciós vagyok, most meg azt nem szabad mondani, hogy nem szeretem Amerikát, mert akkor biztos terrorista vagyok. - Hogy bizonyos körökben vállalhatatlan legyél, ahhoz „magyarkodni" is elég… - Amerikában minden házon kint van az amerikai zászló, elolvadnak, ha valaki azt énekli, hogy We are American, mi meg „magyarkodunk"... Én kiviszem a magyar zászlót a színpadra, és ha máshol nem is lehet, de a koncertjeinken elénekelek mindent. Azelõtt volt egy két-szám, amit pihentettünk, de most már nincs ilyesmi. A magyar értelmiség nagy része sajnos elfogadta a diktált játékszabályokat. Ha meghívják a médiába, udvariasan elbeszélget a száz lépésrõl. Hogy a negyedik lépés az talán nem annyira, de az ötödik meg a hatodik már nagyon jó, és ezzel szépen el is megy a mûsoridõ. Véletlenül sem vállalja azt, amit valójában gondol. Ennek már meg is van a böjtje. Egyik nap a tévében azt mondta Gyurcsány: „Magyar vagyok, magyarnak születtem." Na, mondom, tessék, egy népnemzeti szoci. Lehetett rá számítani, hogy elõbb-utóbb kap a jobboldal egy olyan veszélyes ellenfelet, aki így beszél. Még ne higgyük el, hogy jövõre a választásokat a Fidesz nyeri. - Néhány hete egy magyar filmrendezõ arra biztatott, hogy mindenki kérdezze meg magától, hogy mitõl magyar az, amit alkotóként létrehoz. A te zenéd például mitõl magyar zene? - Most jöhetnék a nagyvárosi folklórral meg azzal, hogy a zenéink nyolcvan százalékban a magyar népzenébõl, népdalokból merítkeztek. De a rock angolszász zene, ez is rányomja a bélyegét a számainkra, és a mai közönség nem is szereti a magyar zenei alapokat, idegennek érzi. Hogy így alakult, abban szerintem a magyar népzenészek is sárosak. Mert õrizték ám a lángot, mikor arról volt szó, hogy együtt is zenélhetnénk. Egyszer próbáltunk együtt dolgozni az ifjabb Csoóriékkal. Letették a hegedût, felvették a gitárt, és elkezdtek valami Rolling Stones-os, nagyon rossz zenét játszani. Mondtam nekik, hogy azért ennél én jobban gitározok, és nekik inkább a hegedûnél kellene maradniuk, meg az eddigi dolgaikat kéne bedobni a közösbe, de azt nem akarták. Most meg lehet nézni, mennyire megy a world music vagy Flatley, még jó, hogy van üdítõ kivétel, például az igen tehetséges és

kitûnõen menedzselt Nox. Sokkal elõbb, sokkal jobb szinten meg lehetett volna csinálni. - Mi az oka annak, hogy a színvonalas, gyakran költõi szövegû, mély mondanivalót hordozó magyar rockdalok kikoptak mind a tévékbõl, mind az egész nap zenét sugárzó rádiókból? - Valószínûleg arra nem lehet elkezdeni a napot, hogy „Hányszor mondjam, nem kell..." Arra, hogy „Don Quijote, / Don Quijote, / A szélmalom csak játszik veled...", arra meg igen. Régebben eljátszottuk egyszer a Friderikusz-show-ban a Jojót, annak a számnak a paródiáját, amelyet valaha Csepregi Éva énekelt. Azt mondtuk, hogy ez egy baromkodás, de jó, most egyszer és utoljára eljátsszuk. Csakhogy aztán a közönség mindig azt kérte. Hiába is mondanám valakinek, hogy ne énekeld ezt, mert Magyarországon tíz ponttal csökkent az IQ-hányados, ha egyszer több ezren követelik. - Mit hallhatunk most megjelent lemezeden, az Antológia II-n? - Olyan régi felvételeket, amikrõl még én se tudtam: kalóz- és elkallódott felvételeket. Egy kis betekintést ad a konzumzenén elhülyített érdeklõdõknek abba, milyen pezsgõ zenei élet volt húsz-huszonöt évvel ezelõtt. Varga Klára